

RADAR

Historiedidaktisk Tidsskrift

Podcast i historie – som læremiddel og produkt

Af Karina Bruun Houg
Juni 2022

Podcast i historie – som læremiddel og produkt

Af Karina Bruun Houg
Professionshøjskolen Absalon

Der produceres mange nye podcasts til både børn og voksne. Mange lærere inddrager podcast som læremiddel i deres undervisning, også i historieundervisningen. Men hvilke pædagogiske og didaktiske muligheder giver dette medie til historieundervisningen? Og hvad skal vi være særlig opmærksom på, når vi "lytter" til podcasts, og når eleverne selv producerer podcasts?

Podcast som medie og podcastgenre

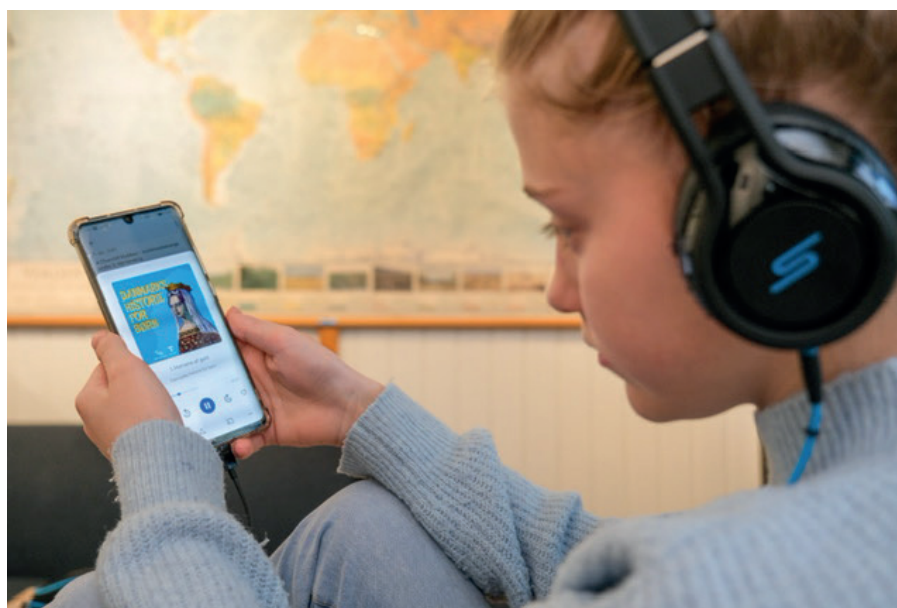
Historie er et af de mest udbredte indholdsområder på podcastmediet (Kidde, R. & Niegel, P. (2021), DR Medieforskning). Af de mere populære podcast-serier til historieundervisningen kan nævnes "Danmarks historie for børn" (Nationalmuseet), men også podcast-serier, der formidler lokale steder og personer er oplagte i en undervisningssammenhæng fx i podcast-serien "Bag om København" (Københavns Kommune), hvor du kan høre om "Slaven i Amaliegade" eller serien "Danmarkshistorie(r) for børn" (GoLittle), hvor du kan lytte til fortællingen om "Heksen fra Rebild". Både "Danmarks historie for børn" (Nationalmuseet) og "Danmarkshistorie(r) for børn" (GoLittle) er henvendt til en yngre målgruppe og kan dermed anvendes fra 3. klasses trin.

Ordet 'Podcast' er den overordnede betegnelse for 'lyd udgivet på nettet', som du kan lytte til 'on-demand'. Podcasts er et medie bestående af forskellige genrer. Når der arbejdes med podcast i historieundervisningen, så er det vigtigt, ligesom med andre medier, at forholde sig til mediet og de forskellige genrers muligheder og begrænsninger for at udvikle elevernes historiefaglige kompetencer. Et kendskab til de forskellige genrer er en forudsætning, når eleverne selv skal producere podcast.

De fleste podcasts med historiefagligt indhold, og dermed relevans for historieundervisningen, kan defineres som enten *talepodcasts* eller *historiefortællende podcasts* (Andersen, 2021). En blanding af disse to genrer er almindelig og kan høres i podcast-serien "Danmarks historie for børn" (Nationalmuseet).

Billede 1.

Barn lytter til podcastserien "Danmarks historie for børn".

Talepodcast

En talepodcast er kendetegnet ved samtalen, som vi kender fra radioen. To eller flere taler sammen om et eller flere emner, ofte faglige emner, fx en historisk person, sted eller begivenhed. Denne genre er ofte uden en masse klip og lyd. En talepodcast er ofte optaget i et lydstudie, men kan også være optaget på særlige lokationer (fx historiske steder).

Talepodcasten har forskellige undergenrer, alt efter formålet; Læring, underholdning eller journalistik. Den journalistiske genre kan minde om den historiefortællende genre.

Et eksempel på en talepodcast med journalistiske træk er podcast-serien Kongerækken (Politiken Historie) eller serien "Hvad nu hvis...? Historien på vrangen med Adam Holm" (DR Lyd). Et eksempel på en talepodcast med læringsformål er "Danmarkshistorie(r) for børn" (GoLittle).

Historiefortællende podcast

Historiefortællende podcast er kendetegnet ved fortællingen og strækker sig ofte over tid, fx fortællingen om en historisk begivenhed og dens aktører i et tidsperspektiv. Denne genre har ofte stemningsmusik og effektlyde (fiktionskoder). Fortællingerne kan være fiktive, faktuelle eller faktion (blanding af fakta og fiktion). Et greb i den historiefortællende genre kan være at inddrage personlige stemmer i form af erindringer og beretninger (faktakoder). En historiefortællende podcast er ofte bygget op omkring en bestemt dramaturgi, fx berettermodellen.

Et eksempel på en historiefortællende podcast, hvor der både bruges fiktionskoder og faktakoder, er podcast-serien "Befrielsen" (Børne- og Undervisningsministeriet) og "Tiden vi aldrig talte om" (Radiofortællinger, DR Lyd).

I historiefaget er det, ud over genre, fortællestil og virkemidler, også interessant at forholde sig til, hvilke kildetyper og perspektiver, der inddrages i podcasten. Der kan være tale om erfaringskilder (fx personlige erindringer, én der selv har været en del af historien), ekspertkilder (fx en historiker eller en museumsinspektør) eller partskilder (en person med et særligt motiv, fx en politiker, virksomheder og organisationer). Sammen med eleverne kan I vurdere, hvilken betydning de forskellige kilder og perspektiver har på forståelsen af den historiske person eller den historiske begivenhed?

I kan også undersøge, om der er fokus på 'den store historie' (strukturer) eller 'den lille historie' (aktører), eller giver podcasten mulighed for begge dele? Der findes flere podcasts med fokus på "den lille historie", hvor der inddrages personlige erindringer fx erindringer fra en koncentrationslejr (Radiofortællinger: "Tiden vi aldrig taler om", DR Lyd) eller serien "Befrielsen", fx Jøderens Flugt" (Børne- og Undervisningsministeriet), men også podcasts der primært fokuserer på 'den store historie' fx podcasts fra Historica "Den store krig".

At vurdere podcastens kildegrundlag, afgrænsning og formidling kan være en del af lærerens vurdering af podcasten som læremiddel og dens anvendelighed i undervisningen, ligesom det indgår i elevernes analysearbejde.

Podcast som læremiddel i historie

Historiefaget defineres ofte som et læsetungt fag, hvor grundbogen er det dominerende læremiddel (Knudsen & Poulsen, 2016).

Ved at inddrage podcast som læremiddel i historieundervisningen kan vi som historielærere understøtte folkeskolens formål om, at "... udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi..." (folkeskolens formålsparagraf stk. 2), og dermed skabe en mere vedkommende og meningsfyldt historieundervisning for eleverne (Pietras & Poulsen, 2016, s. 107).

Hvorfor podcast som læremiddel i historie?

- 1) Alle elever uanset deres læsefærdigheder kan få gavn af at lytte til podcasts. De kan tilgås uafhængigt af tid og sted og kan, hvis det er nødvendigt, genhøres (Holmboe, 2020)
- 2) Der er også mulighed for flipped learning, hvor eleverne lytter til podcasten derhjemme inden lektionen og dermed skabes der tid til mere dialogbaseret undervisning i klasselokalet (Larsen og Poulsen, 2021, kap. 2).
- 3) Der er mulighed for en taskbaseret undervisning, hvor eleverne selv kan producere podcasts. Eleverne agerer som producenter og øver sig i formidling af stoffet. (Cooper, 2017)
- 4) Sidst, men ikke mindst, så kan arbejdet med podcasts være med til at udvikle elevernes historiske bevidsthed og tænkning (Poulsen, 2015).

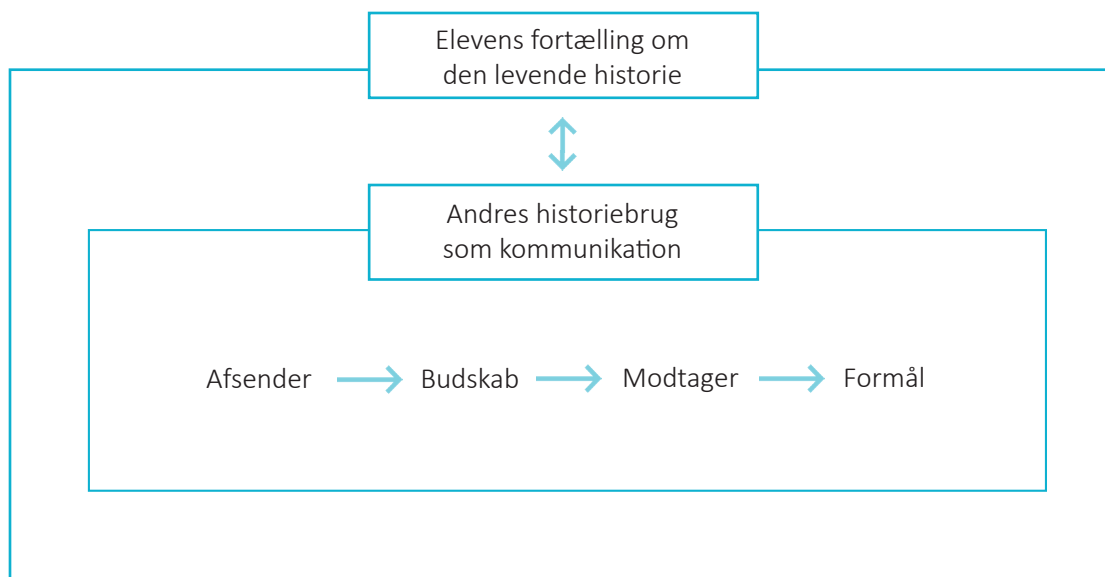
De fleste podcasts er semantiske læremidler, hvilket betyder, at de tilbyder et indhold til historieundervisningen, der ikke er didaktiseret. Det kræver derfor, at du som lærer overvejer, hvordan du vil inddrage podcasts i undervisningen. Eleverne kan lytte til podcasts, men de kan også selv producere podcast. Birgitte Tuftte (2010) benytter en zigzag-model, når hun beskriver elevernes vekslen mellem at lytte og selv at producere.

Når eleverne både arbejder med egne og andres historiske fortællinger, i form af podcasts, så styrker det elevernes kompetencer til at arbejde med historiebrug med udgangspunkt i det dobbelte blik; analyserende historiebrug og kritisk historiebrug (Jensen, 2018).

Et bud på en model, udarbejdet af Margit Jensen (2018), for denne type historiebrugsdidaktik er:

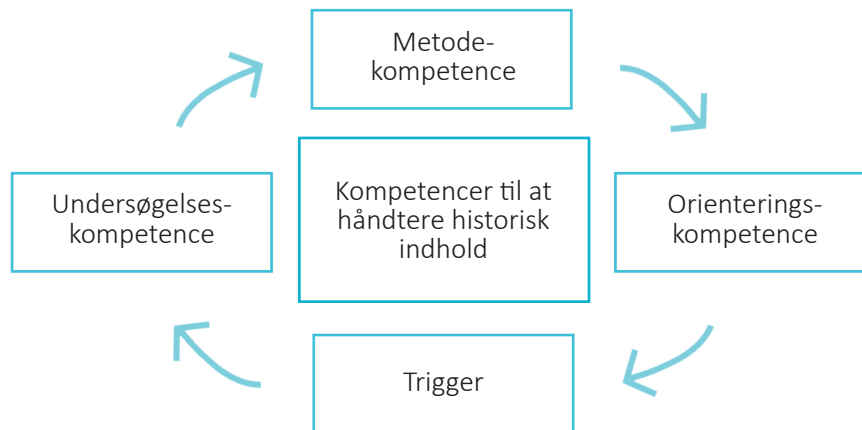
Figur 1.

Modellen viser, at eleven skal have en forforståelse, en fortælling om den levede historie (den narrative historiebrug), før han/hun kan forholde sig til og analysere den historiebrug, som indgår i andres kommunikation (kritisk historiebrug).

I historieundervisningen skal eleverne udvikle en række historiske kompetencer. Dette kan blandt andet gøres ved at arbejde undersøgende og problemorienteret med faget. (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, Historie faghæfte). Podcast som læremiddel kan understøtte en styrkelse af elevernes historiske kompetencer. Med inspiration fra FUER-modellen (Körber m.fl., 2015) kan der arbejdes med forskellige kompetencer: undersøgelseskompetence, metodekompetence og orienteringskompetence (læs mere om modellen i artiklen: Undersøgende og problemorienteret undervisning af Jens Pietras (2018), hvor også modellen er forklaret).

Figur 2.
FUER-modellen (Körber, 2015).

Lytte til podcast

Eleverne kan lytte til podcast som et vidensmedie, hvor formålet fx kan være at introducere eleverne til en bestemt historisk periode eller begivenhed. I den forbindelse kan podcasten anvendes som en trigger (se modellen) til det historiefaglige emne/tema, som eleverne skal til at arbejde med. En trigger skal kunne provokere, overraske eller fx fremhæve historiske dilemmaer. Podcasten som trigger kan "sætte scenen" gennem lyd og tale og tage eleverne med på "en rejse tilbage til fortiden", som fx lydfortællingen "Til tandlæge hos smeden i Middelalderen" (GoLittle), der begynder således:

(Kirkeklokker og en hest) ..."Kan du høre det? og måske også lugte (snift, snift) det? Vi er ikke i nutidens Danmark. Vi er derimod rejst langt tilbage i tiden. Til fortids Danmark."

Når podcasts anvendes som trigger er det vigtigt, at der er fokus på at OPLEVE og LYTTE til podcasten, og ikke i første omgang at analysere podcasten. Her arbejdes der med elevernes scenariekompetence gennem indlevelse. Du skal som lærer derfor skabe nogle gode rammer for læringen – sluk lyset, luk øjnene og sæt jer evt. et sted, der passer til stemning-

en i podcasten. Eleverne kan også gå en tur, imens de lytter (enten hjemme, på skolen eller et historisk sted).

Når eleverne lytter til forskellige historiepodcasts, særligt den historiefortællende podcast, kan det styrke elevernes forståelse af sammenhænge i menneskers samfundsmæssige liv over en kortere eller længere periode. Her er der fokus på elevens narrative kompetence og evne til indlevelse i et historisk scenarie. Som i podcasten "Til tandlæge hos smeden i Middelalderen", hvor eleverne gennem lyd og tale "tages med" tilbage til middelalderen.

Efter eleverne har lyttet til podcasten, skal eleverne have mulighed for at sætte ord på deres tanker og nysgerrighed, gerne formuleret i en række underende spørgsmål, fx hvordan var det mon at være til tandlæge i middelalderen? Hvorfor var det smeden, der var tandlæge? Hvad lavede smeden ellers i middelalderen? Hvorfor hører vi kirkeklokker i baggrunden? osv. Læreren opgave er at fastholde elevernes nysgerrighed og dermed understøtte elevernes undersøgelseskompetence. Dette kan gøres ved, at læreren kommer med bud på forskellige spørgsmål, der knytter sig til podcasten og den historiske kontekst. Læreren kan fx spørge til middelalderens samfund og opbygning, og kristendommens betydning for middelalderens mennesker mv.

Eleverne kan lytte til samme podcast igen eller læreren kan vælge andre podcasts, men nu med et mere analytisk sigte (metodekompetence). Når eleverne nu lytter til podcasten skal de kildekritisk forholde sig til podcastens kommunikationsforhold, dvs. podcastens ophavsmand og ophavssituation. Hvem har lavet podcasten og til hvem? Hvilke relevante og troværdige kilder er podcasten funderet på? Nævnes det i podcasten eller i "manchetten"?

Eleverne kan gennem dette arbejde tilegne sig fremgangsmåder til at analysere, karakterisere og vurdere forskellige typer af podcasts (historiebrug). En podcast vil altid være et udtryk for fortids- og historiebrug, og eleverne skal derfor forholde sig til podcastens formidlingsmæssige valg. De kan fx være nysgerrige efter podcastens formål? Fremmer podcasten særlige interesser fx politisk eller er den

mere informativ eller måske bare underholdende? De kan også forholde sig til podcastens valg af indhold. Er der særlige personer eller begivenheder, der er blevet udvalgt og fremhævet? Er der andre personer eller begivenheder, der er blevet fravalgt? Afslutningsvis kan eleverne forholde sig til, om de er enige eller uenige i podcastens fortolkning af den fortidige begivenhed, person eller fænomen?

Billede 2.

Billede af en computer og høretelefoner.

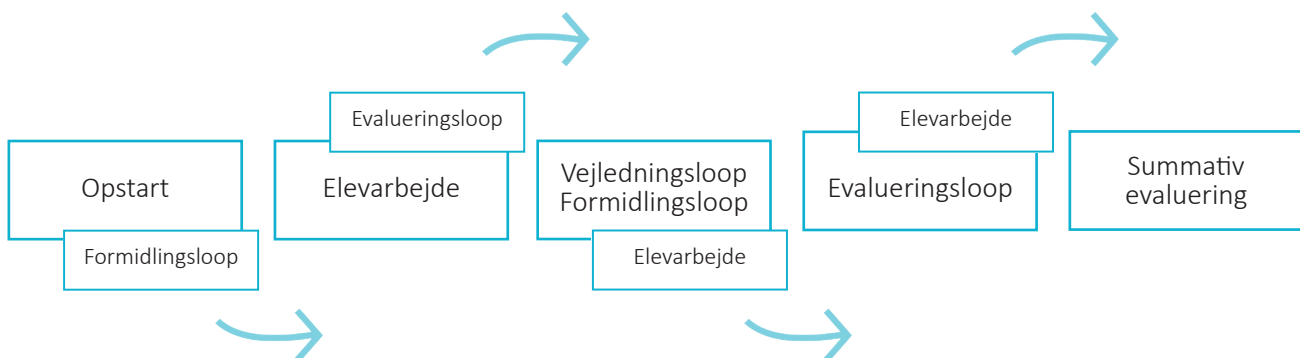

Produktion af podcast

Når eleverne er blevet fortrolige med mediet podcast ved at lytte til, arbejde med og analysere forskellige genretyper, så kan de begynde at producere deres egen podcast, eventuelt i samspil med analyse/refleksion af andre podcasts. Eleverne har nu mulighed for at arbejde undersøgende, fortolkende og historieskabende ved at producere deres egen podcast med historiefagligt indhold. Fasen med elevernes produktion af podcasts kan med fordel opbygges efter følgende procesmodel (Gynther, 2010).

Figur 2.

Modellen viser en procesdidaktik med stilladserende undervisningsloop. De enkelte undervisningsloops består af mindre faglige og metodiske 'loops' med fokus på lærerens løbende evaluering og vejledning.

Ifølge professor Birgitte Holm Sørensen (2017), som har forsket i IT-didaktik, er det vigtigt i forbindelse med digital produktion, at eleverne er fortrolige med 1) det tekniske, 2) det faglige indhold og 3) genren/mediet (herunder kommunikationsforhold). Lærerens løbende feedback og vejledning (i undervisningsloop) er derfor af stor betydning og kan med fordel tilpasses disse tre forhold (det tekniske, det faglige,

det mediemæssige) med en vurdering af, om eleven har den tilstrækkelige viden og kompetencer: Har eleven fx brug for hjælp til at finde relevant historiefagligt indhold, har de brug for hjælp til 'remediering' af stoffet, så det passer til mediet og målgruppen eller drejer det sig om mere tekniske udfordringer og hjælp?

En tydelig rammesætning, også kaldet en produktionsordre, i forbindelse med produktion af podcast er et vigtigt didaktisk redskab og udgangspunkt, som både eleven og læreren løbende kan vende tilbage til. En produktionsordre skal rammesætte både det tekniske, det historiefaglige indhold og kommunikationsforhold (Sørensen, 2017), som eksempel:

Et eksempel på en produktionsordre til en 6. klasse

Lav en *talepodcast*,

— der er 7-10 min.

— der tager udgangspunkt i enten en person, en begivenhed, et sted eller en kilde fra den danske middelalder (1000-1500).

— hvor der er SKAL bruges reallyd og effektlid.

— hvor der er SKAL være mere end en scene og scenerne skal bindes sammen.

Målgruppen er ca. 5.-6. klasse.

Der findes forskellige programmer til podcastproduktion på bl.a. Skoletube, fx WeVideo og Voice Over. Det er vigtigt, at eleverne har et minimum kendskab til det program/den teknologi, der anvendes til produktionen, fx fra andre fag. Samtidig vil en god mikrofon

og evt. et studie på skolen være optimalt. Mikrofoner og andet udstyr kan lånes via dit lokale CFU.

At arbejde både analyserende og producerende med podcasts i historie understøtter folkeskolens tværgående tema med IT og medier, især elevpositionerne "Eleven som analyserende bruger" og "Eleven som målrettet og kreativ producent" (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019, Vejledning til It og medier).

Prøven med selvvalgt problemstilling

I forbindelse med prøven i historie skal eleverne selvstændigt udarbejde et produkt, der formidler faglige pointer fra deres egen historieundersøgelse, det er derfor vigtigt forud for prøven, at eleverne har kendskab til og erfaring med brug af forskellige kulturteknikker, fx programmer til podcastproduktion.

Ved at arbejde målrettet og løbende med produkter i historieundervisningen, både analyserende og producerende, så har vi mulighed for sammen med eleverne at opstille en række kvalitetskriterier for gode produkter i historiefaget, både dem de selv udarbejder, men også de produkter som de møder i deres hverdagsliv.

Kom i gang – inspiration

[Padlet med inspiration til podcast i historie >>](#)

Padletten er udarbejdet af CFU.

[Hjemmeside om Podcast i skolen >>](#)

Podcasten er udarbejdet af Mikkel Aslak Koudal Andersen.

Podcasts nævnt i artiklen

[Danmarks historie for børn >>](#)

Af Nationalmuseet

[Bag om København](#)

Af Københavns Kommune

[Danmarkshistorie for børn](#)

Af GoLittle

[Tiden vi aldrig taler om >>](#)

Af Radiofortællinger, DR Lyd

[Jødernes Flugt >>](#)

Af Befrielsen, Børne- og Undervisningsministeriet

[Den store krig >>](#)

Af Historica

[Kongerækken >>](#)

Af Politiken Historie

[Hvad nu hvis...? Historien på vrangen med Adam Holm >>](#)

Af DR Lyd

Referencer

- Andersen, M. A. K. (2021). *Podcast i skolen – en håndbog i elevproduktion*. Akademisk Forlag.
- Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Historie faghæfte*. Lokaliseret på: <https://emu.dk/grundskole/historie/faghæfte-fælles-maal-laeseplan-og-vejledning>
- Børne- og Undervisningsministeriet (2019). *Vejledning It og medier*. Lokaliseret på: <https://emu.dk/grundskole/historie/it-og-medier?b=t5-t12>.
- Cooper, H. (2017). *History 5-11 a Guide for Teachers*. Routledge.
- Gynther, K. (2010). *Didaktik 2.0*. Akademisk Forlag
- Holmboe, P. (2020). *Podcast i undervisningen: Muligheder og begrænsninger*. Center for IT i undervisningen. Lokaliseret på: <https://videnscenterportalen.dk/ciu/katalog/podcast-i-undervisningen-muligheder-og-begraensninger/>.
- Jensen, M. E. (2018). *6. klasses arbejde med historiebrug*. RADAR. Lokaliseret på: [Historiedidaktisk Tidsskrift. Lokaliseret på: https://historielab.dk/6-klasses-arbejde-historiebrug/](https://historielab.dk/6-klasses-arbejde-historiebrug/)
- Kidde, R. & Niegel, P. (2021). "Det private massemedie", *rapport medieudviklingen 2020*. DR medieforskning. Lokaliseret på: <https://www.dr.dk/om-dr/fakta-om-dr/medieforskning/medieudviklingen/2020/det-private-massemedie>
- Knudsen, H. E. & Poulsen, J. Aa. (2016). *Historiefaget i fokus – dokumentationsindsatsen*. HistorieLab.
- Körber, A. & Meyer-Hamme. J. (2015). Historical Thinking, Competencies and Their Measurement: Challenges and Approaches, i K. Ercikan & P. Seixas, *New Directions in assessing Historical Thinking*. New York: Routledge.
- Larsen, S. og Poulsen, J. Aa. (red.) (2021). *Historieundervisning – en fagmetodik*. Hans Reitzels Forlag.
- Pietras J. & Poulsen, J. Aa. (2016). *Historiedidaktik – mellem teori og praksis*. Hans Reitzels Forlag.
- Pietras, J. (2018). En undersøgende og problemorienteret undervisning. RADAR. Lokaliseret på: <https://historielab.dk/undersoegende-problemorienteret-historieundervisning/>
- Poulsen, J. Aa. (2015). Historisk bevidsthed, tænkning og kompetencer? RADAR. <https://historielab.dk/historisk-bevidsthed-taenkning-og-kompetencer/>
- Sørensen, B. H. (2017). *Digital produktion – deltagelse og læring*. Dafolo.
- Tufte, B. (2010). *Læring med levende billeder*. Samfundslitteratur.

